

Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право
УДК 349.42:620.925(477)

Караханян Карина Мартинівна

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри аграрного, земельного та екологічного права
Національний університет «Одеська юридична академія»*

Караханян Карина Мартыновна

*кандидат юридических наук,
доцент кафедры аграрного, земельного и экологического права
Национальный университет «Одесская юридическая академия»*

Karakhanian Karyna

*PhD, Assistant Professor of the Department of
Agrarian, Land and Environmental Law
National University "Odesa Law Academy"*

**РОЗВИТОК БІОЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ: ПИТАННЯ
ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
РАЗВИТИЕ БИОЭНЕРГЕТИКИ В УКРАИНЕ: ВОПРОСЫ
ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ
DEVELOPMENT OF BIOENERGY IN UKRAINE: ISSUES OF LEGAL
REGULATION**

***Анотація.** У статті розглянуто законодавчі засади розвитку енергетичного сектору економіки, зокрема, питання виробництва енергії з альтернативних джерел, серед яких одне з провідних місць, поряд з енергією сонця та вітру, посідає біомаса та біогаз. Досліджено кон'юнктуру світового ринку енергоносіїв, що мінімізують негативний вплив на навколишнє природне середовище, а також тенденції розвитку цієї галузі в Україні. Констатовано, що для нашої держави біоенергетика*

є одним із стратегічних напрямків розвитку сектору відновлюваних джерел енергії, враховуючи високу залежність країни від імпортованих енергоносіїв, в першу чергу, природного газу, і великий потенціал біомаси, доступної для виробництва енергії. Проте, на жаль, темпи розвитку біоенергетики в Україні досі істотно відстають від європейських.

Наголошується, що законодавче забезпечення використання біоенергетики в Україні як джерела альтернативної енергії носить неоднорідний характер, характеризуючись, насамперед, чисельною кількістю підзаконних нормативно-правових актів, загально-декларативними законодавчими нормами, а також деякою неузгодженістю правового регулювання.

Здійснено періодизацію законодавчого регулювання розвитку біоенергетики в Україні, а саме виокремлено наступні етапи: впровадження; становлення та розвитку; взаємодії та партнерства; модернізації. Виокремлено основні нормативно-правові акти цих етапів, а також проаналізовано їх особливості та спрямованість правового регулювання.

Крім цього, наголошено, що приєднання України до Європейських ініціатив, а також запозичення міжнародного досвіду в зазначеній сфері має позитивним чином вплинути на енергетичний баланс та забезпечити розвиток сектору, зокрема, в ракурсі необхідності створення повноцінного конкурентного середовища на енергетичному ринку України; зміни теплової генерації відновлюваними джерелами енергії та здійснення повноцінної трансформації вугільних регіонів, що означає поступове закриття нерентабельних підприємств з паралельним створенням у цих регіонах альтернативних робочих місць.

Ключові слова: альтернативна енергетика, відновлювані джерела енергії, біоенергетика, біомаса, біогаз, біоенергетичне законодавство, «зелений» тариф.

Аннотация. В статье рассматриваются законодательные основы развития энергетического сектора экономики, в частности, вопросы производства энергии из альтернативных источников, среди которых одно из главных мест, наряду с энергией солнца и ветра, занимает биомасса и биогаз. Исследована конъюнктура мирового рынка энергоносителей, которые минимизируют негативное воздействие на окружающую природную среду, а также тенденции развития данной отрасли в Украине. Констатировано, что для нашей страны биоэнергетика является одним из стратегических направлений развития сектора возобновляемых источников энергии, учитывая высокую степень зависимости страны от импортных энергоносителей, в первую очередь, природного газа, и большого потенциала биомассы, доступной для производства энергии. К сожалению, темпы развития биоэнергетики в Украине до сих пор существенно отстают от европейских.

Акцентируется внимание на том, что законодательное обеспечение использования биоэнергетики в Украине как источника альтернативной энергии носит неоднородный характер, особенностью которого является большое количество подзаконных нормативно-правовых актов, декларативными законодательными нормами, а также некоторой несогласованностью правового регулирования.

Проведена периодизация законодательного регулирования развития биоэнергетики в Украине, а именно выделены следующие этапы: внедрения; становления и развития; взаимодействия и партнерства; модернизации. Выделены основные нормативно-правовые акты этих этапов, а также проанализированы их особенности и направленность правового регулирования.

Кроме этого, делается упор на то, что присоединение Украины к Европейским инициативам, а также перенятие международного опыта в указанной сфере должны положительно

повлиять на энергетический баланс и обеспечить развитие сектора, в том числе, в ракурсе создания полноценной конкурентной среды на энергетическом рынке Украины; замены тепловой генерации возобновляемыми источниками энергии, трансформации угольных регионов, что означает в будущем возможность постепенного закрытия нерентабельных предприятий с постепенной возможностью создания тут альтернативных рабочих мест.

Ключевые слова: *альтернативная энергетика, возобновляемые источники энергии, биоэнергетика, биомасса, биогаз, биоэнергетическое законодательство.*

Summary. *The article deals with the legislative framework for the development of the energy sector of the economy, in particular, the issues of energy production from alternative sources, among which one of the leading places, along with the energy of the sun and the wind, is biomass and biogas. The situation of the world energy market is investigated, which minimize a negative impact on the natural environment, as well as trends in the development of this industry in Ukraine. It is stated that bioenergy is one of the strategic directions of the development of the renewable energy sector, taking into account the high dependence of the country from imported energy sources, primarily natural gas, and a large potential of biomass available for energy production. However, unfortunately, the growth rate of bioenergy in Ukraine is still substantially lagging behind European.*

It is noted that legislative support for the use of bioenergy in Ukraine as a source of alternative energy is heterogeneous character, characterized by, first of all, the large number of subordinate legal acts, general-declarative legislative norms, as well as some inconsistency of legal regulation.

The periodization of legislative regulation of bioenergy development in Ukraine was carried out, namely the following stages: introduction; formation

and development; interaction and partnership; modernization. The main normative legal acts of these stages are singled out, and their features and the direction of legal regulation are analyzed.

In addition, it emphasized that Ukraine's accession to European initiatives, as well as the borrowing of international experience in this area should have a positive effect on the energy balance and provide the development of the sector, in particular, in the perspective of the need to create a full competitive environment on the energy market of Ukraine; changes in the thermal generation of renewable energy sources and the implementation of full transformation of coal regions, which means the gradual closure of unprofitable enterprises with parallel creation in these regions of alternative workplaces.

Key words: *alternative energy, renewable energy sources, bioenergy, biomass, biogas, bioenergy legislation, "green" tariff.*

Постановка проблеми. Протягом всього майже тридцятирічного періоду існування України як незалежної держави відбувається реформування всіх галузей економіки та напрямків життєдіяльності суспільства. Одним з таких векторів виступає соціальний аспект, що закріплений в Конституції України як один з пріоритетних [1]. Саме йому присвячені такі стратегічні реформи як земельна, економічна, енергетична, проблеми захисту довкілля та місця людини в екосистемі тощо.

На сьогоднішній день одними з ключових питань, що потребують термінового вирішення, виступають саме екологічні виклики. Збереження довкілля, зменшення негативного впливу на навколишнє природне середовище та попередження вичерпання природних ресурсів, сталий екологічний розвиток, включення людини в екосистему – ось далеко не вичерпний перелік основних завдань держави, розв'язання яких має здійснюватися як на національному, так і наднаціональному рівнях.

Світові та національні тенденції розвитку економіки та захисту довкілля свідчать про те, що новітнім трендом сьогодні стає поєднання цих напрямків з метою недопущення заподіяння шкоди суспільству та навколишньому природному середовищу, вичерпання природних ресурсів. Саме сталий розвиток, при якому відбувається раціональна та ефективна взаємодія між вказаними складовими, гарантує збереження екосистеми держави та розвиток суспільства. Одним з чинників, що сприяють досягненню всього вищезазначеного, виступає запровадження використання альтернативних джерел енергії як передумови збереження природних ресурсів, а також зменшення негативного впливу на довкілля та екологізації виробництва.

З урахуванням всього вищенаведеного, актуальність теми не викликає сумніву, оскільки відновлювані джерела енергії в цілому та біоенергетика як важлива складова альтернативної енергетики поступово заміщують собою традиційні джерела енергії, тим самим розвиваючи вказану галузь та забезпечуючи енергоефективність та зростання всього сектору економіки. Отже, дослідження питання правового регулювання використання біоенергетики дасть змогу проаналізувати чинне законодавство, виявити позитивні моменти та прогалини, а також розробити пропозиції щодо усунення існуючих недоліків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемні питання становлення та розвитку енергетичної галузі країни, альтернативної енергетики як самостійного сегмента останньої, біоенергетики, а також законодавчого регулювання використання зазначених відновлюваних джерел були предметом низки наукових досліджень К. А. Григор'євої, В. О. Дубровіна [4, с. 10], І. І. Каракаша, С. М. Кухарця [4, с. 10], А. В. Павлиги, Є. О. Платонової [9, с. 252-253], Л. Д. Романчука [4, с. 10], Т. Є. Харитонові [8, с. 295], І. Є. Чумаченко, Г. І. Шматька [16] та інших науковців. Однак існує низка проблемних питань, які потребують

подальшого вивчення, виникає потреба в удосконаленні існуючих науково-методичних підходів до оцінювання рівня конкурентоспроможності різних видів енергетичних технологій з метою забезпечення належного рівня прибутковості підприємств енергетики та правового регулювання їх діяльності.

Метою цієї статті є всебічний аналіз біоенергетики як альтернативного джерела енергії, що використовується в енергетичному комплексі України, норм чинного законодавства, що дозволяють розкрити особливості розвитку вказаного сектору відновлюваної енергетики, позитивних та негативних явищ в цьому напрямку, подальших тенденцій та перспектив розширення і всебічного впровадження.

Виклад основного матеріалу. В загальному вигляді біоенергетика представляє собою галузь електроенергетики, засновану на використанні біопалива, яке виробляють з біомаси, до якої відносять усю рослинну і вироблену тваринами субстанцію, залишки лісового господарства та технологічно пов'язаних з ним галузей промисловості, а також органічну частину промислових та побутових відходів [2]. При використанні біомаси в енергетичних цілях для виробництва тепла, електроенергії і палива, розрізняють енергетичні рослини і органічні відходи. Так, енергетичними рослинами вважаються: сорти дерев, що швидко ростуть і спеціальні однорічні рослини з високим вмістом сухої маси для використання як твердого палива; цукро- та крохмалевмісні польові культури для переробки в етанол, а так само маслянисті культури для виробництва біодизеля для застосування як рідкого палива; польові культури, придатні для силірування і використання у виробництві біогазу. Органічними виступають відходи, що виникають в сільському, лісовому, домашньому господарстві і промисловості: відходи деревообробки, солома, трава, листя, гній, шлам, органічні відходи домашнього господарства тощо.

Щорічно приріст біомаси у світі оцінюється в 200 млрд т (в перерахунку на суху речовину), що енергетично еквівалентно 80 млрд т нафти. За останні роки більшість країн світу задекларували мету досягти до 2020 року в середньому 15-25% виробництва електроенергії з альтернативних джерел від свого загального балансу. Вже сьогодні в деяких країнах цей показник перевищив позначку в 20%. Наприклад, у Данії тільки вітроенергетика забезпечує майже чверть усієї енергії в національній мережі, у Фінляндії і Швеції за рахунок біомаси виробляється 20-25% тепла. Зауважимо, що активно зростає виробництво біопалива у Латинській Америці (Аргентина, Бразилія, Колумбія, Еквадор і Перу). Швидко розвивають галузь у багатьох країнах Близького Сходу і Північної Африки [3, с. 70-71].

«Світовими центрами виробництва біопалива зараз є США, Бразилія та Європейський Союз. Це три найбільших ринки в світі, що концентрують 85% світового виробництва біологічного палива. Найбільша частка припадає на Північну Америку, де виробляється біля 48% біопалива в світі. У довгостроковій перспективі постійно зростаючий попит на біопаливо зі сторони наземного, повітряного та морського транспорту може сильно змінити сформовану ситуацію на світовому ринку енергоносіїв» [4, с. 10]. Так, аналізуючи потенціал світового ринку рослинницької продукції, яка може використовуватися в якості сировини для виробництва біопалива, можна упевнено стверджувати, що найближчими роками перспективним залишиться виробництво олійних культур. Саме Сполучені Штати Америки, Бразилія, Аргентина, Китай та Індія належать до основних виробників олійних культур. Разом ці країни забезпечують понад дві третини світового виробництва олійної сировини. За інформацією Міністерства сільського господарства США (USDA) у зв'язку з інтенсивним розвитком біопаливної галузі особливо відчутними темпами зростає виробництво ріпаку [5].

Для України біоенергетика є одним із стратегічних напрямків розвитку сектору відновлюваних джерел енергії, враховуючи високу залежність країни від імпортних енергоносіїв, в першу чергу, природного газу, і великий потенціал біомаси, доступної для виробництва енергії. На жаль, темпи розвитку біоенергетики в Україні досі істотно відстають від європейських. На сьогоднішній день частка біомаси у валовому кінцевому енергоспоживанні становить 1,78%. Щорічно в Україні для виробництва енергії використовується близько 2 млн. т у.п./рік біомаси різних видів. На деревину припадає найвищий відсоток використання економічно доцільного потенціалу – 80%, тоді як для інших видів біомаси (за винятком лущиння соняшника) цей показник на порядок нижче. Найменш активно (на рівні 1%) реалізується енергетичний потенціал соломи зернових культур та ріпаку [6].

Крім цього, в Україні щорічно збирається понад 50 млн. т зернових культур. У значних обсягах солома і рослинні відходи, як побічні продукти рослинництва. Річний можливий енергетичний потенціал твердої біомаси в Україні є еквівалентним 18 млн. т н.е., а його використання дає змогу щорічно заощаджувати близько 22 млрд. м. куб. природного газу. Так, найбільший потенціал твердої біомаси зосереджений у Полтавській, Дніпропетровській, Вінницькій, Кіровоградській областях і становить понад 1,0 млн. т н.е./рік [6].

Ефективним шляхом доповнення та заміни традиційних паливно-енергетичних ресурсів є виробництво та використання біогазу, який утворюється внаслідок застосування технологій метанового зброджування тваринницької біомаси і на 60-70% складається з метану. Іншим джерелом біогазу є звалища сміття на полігонах твердих побутових відходів. Крім цього, джерелом біогазу є стічні води. Так, утилізація відстоїв міських і промислових стічних вод, що містять велику кількість органічних речовин,

забезпечує вирішення важливих екологічних, енергетичних і соціальних проблем міст, особливо мегаполісів.

Застосування біогазу дає змогу отримувати теплову та електричну енергію, що є особливо привабливим для фермерських господарств. Крім цього, суттєвий негативний вплив на довкілля здійснюють звалища і полігони твердих побутових відходів. Закриття полігонів і сміттєзвалищ та їх використання для будівництва сучасних систем збору й утилізації біогазу матиме позитивний екологічний та соціальний ефект. Науковці розглядають полігони твердих побутових відходів як джерела відновлюваних газових родовищ [7].

Зараз Україна знаходиться у фазі активного розвитку та розбудови мережі об'єктів альтернативної енергетики. Питання про те, чи готове законодавство до цього стрімкого та бурхливого розвитку суспільних відносин, вартє окремого дослідження [8, с. 295]. Законодавче забезпечення використання біоенергетики в Україні як джерела альтернативної енергії носить неоднорідний характер, характеризується, насамперед, чисельною кількістю підзаконних нормативно-правових актів, загально-декларативними законодавчими нормами, а також деякою неузгодженістю правового регулювання. Окремі вчені, зокрема Є. О. Платонова, наголошують на періодизації розвитку законодавства в сфері використання альтернативних джерел енергії та виокремлюють такі етапи як: етап виникнення та становлення законодавства з використання альтернативних джерел енергії в Україні (1994–1999 рр.), етап формування законодавства з використання альтернативних джерел енергії (2000 – 2011 рр.), інтеграційний етап розвитку законодавства з використання альтернативних джерел енергії (2011–2017 рр.), інноваційний етап розвитку законодавства в цій сфері (з 2017 року і до теперішнього часу) [9, с. 252-253].

Погоджуючись в цілому з наведеною вище періодизацією, зауважимо, що біоенергетичне законодавство в своєму розвитку має певні особливості, які зумовлюють подекуди інший поділ на періоди в залежності від змістового наповнення етапу. Так, на думку автора, *першим виступає етап впровадження (1993–2002 рр.)*, на якому починається внесення змін в діючі та прийняття нових нормативно-правових актів в сфері використання відновлюваних джерел енергії. Метою цього етапу було законодавче закріплення базових понять, концепцій, принципів альтернативної енергетики. Законами, що регулюють відносини в біоенергетиці, є Закон України від 1 липня 1994 року «Про енергозбереження» [10], що закріплює визначення «нетрадиційних та поновлюваних джерел енергії», називаючи їх взагалі джерелами, що постійно існують або періодично з'являються в навколишньому природному середовищі у вигляді потоків енергії Сонця, вітру, тепла Землі, енергії морів, океанів, річок, біомаси, а також Закон України від 14 січня 2000 року «Про альтернативні види палива» [11], який містить в основному визначення понять «альтернативні види палива», «біомаса», «біогаз», «біопаливо» тощо.

Для реалізації передбачених Законом України «Про енергозбереження» цілей Указом Президента України від 6 жовтня 1995 року був утворений Державний комітет України з енергозбереження, одним із завдань якого була координація проведення робіт з розвитку та використання нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії.

Другий етап становлення та розвитку (2003–2010 рр.) характеризується розбудовою та реформуванням енергетичного комплексу, розширенням мережі об'єктів альтернативної енергетики та відновлюваних джерел. Базовим законодавчим актом в досліджуваній сфері виступає Закон України «Про альтернативні джерела енергії» від 20 лютого 2003 року, який визначає правові, економічні, екологічні та

організаційні засади використання альтернативних джерел енергії та сприяння розширенню їх використання у паливно-енергетичному комплексі. Відповідно до ст.1 наведеного Закону України, альтернативна енергетика – це сфера енергетики, що забезпечує вироблення електричної, теплової та механічної енергії з альтернативних джерел енергії. Альтернативні джерела енергії представляють собою відновлювані джерела енергії, до яких належать енергія сонячна, вітрова, геотермальна, гідротермальна, аеротермальна, енергія хвиль та припливів, гідроенергія, енергія біомаси, газу з органічних відходів, газу каналізаційно-очисних станцій, біогазів, та вторинні енергетичні ресурси, до яких належать доменний та коксівний газ, газ метан дегазації вугільних родовищ, перетворення скидного енергопотенціалу технологічних процесів [12]. Крім цього, вказаний Закон встановлює основні засади державної політики у сфері використання альтернативних джерел енергії, в тому числі біоенергетики, а також містить положення щодо здійснення розрахунків вартості виробленої енергії.

Основним нормативно-правовим актом, що регулює використання біомаси та біогазу на цьому етапі, виступає Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо сприяння виробництву та використанню біологічних видів палива» від 21 травня 2009 року [13]. Вказаний акт спрямований на стимулювання виробництва та використання біологічних видів палива, розвитку в Україні національного паливного ринку на основі залучення біомаси, як відновлювальної сировини для виготовлення біологічних видів палива.

Крім цього, на етапі становлення та розвитку було прийнято низку підзаконних нормативно-правових актів, що деталізують положення законів та більш детально регулюють питання використання біоенергетики. Такими актами виступають Програма розвитку виробництва дизельного біопалива, затверджена Постановою Кабінету

Міністрів України від 22 грудня 2006 року; Концепція Державної цільової науково-технічної програми розвитку виробництва та використання біологічних видів палива, схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 лютого 2009 року.

Особливістю зазначеного періоду виступає те, що законодавство поступово з доктринального перетворюється на більш детальне та конкретне, включаючи в себе положення щодо використання різних біологічних видів палива, правил виробництва біологічної енергії, а також вимог, які висуваються до діяльності та суб'єктів, що займаються біоенергетикою.

На відміну від першого та другого етапів, третій *етап взаємодії та партнерства (2010–2017 рр.)* спрямований на відтворення сприятливого інвестиційного клімату в енергетичному секторі, а також приєднання України до Європейського енергетичного співтовариства та запозичення міжнародного досвіду в галузі біоенергетики. Так, Закон України «Про ринок електричної енергії» від 13 квітня 2017 року [14] запроваджує ряд суттєвих новел. Відомо, що одним з основних заходів стимулювання виробництва електричної енергії з альтернативних джерел виступає «зелений» тариф, який встановлюється на електричну енергію, вироблену з відновлюваних джерел. Вказаний тариф запроваджується для кожного суб'єкта господарювання, який виробляє електричну енергію за кожним видом альтернативної енергії. Так, ст. 9 Закону України «Про ринок електричної енергії» окремо визначено способи розрахунку «зеленого» тарифу для виробників електроенергії з біомаси та біогазу, а також фактори, що на них впливають. Аналогічні положення містяться і в згаданому вище Законі України «Про альтернативні джерела енергії».

Зауважимо, що одним з пріоритетних напрямків розвитку законодавства в галузі альтернативної енергетики на третьому етапі стає міжнародне співробітництво. Так, Закон України «Про ратифікацію

Протоколу про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства» від 15 грудня 2010 року поклав на Україну зобов'язання здійснити імплементацію ряду Директив Європейського Союзу, серед яких Директива 2001/77/ЄЕС щодо сприяння використанню електроенергії, виробленої за допомогою відновлюваних джерел енергії, на внутрішньому ринку електроенергії [15]. Крім цього, Україна, як сторона Рамкової конвенції ООН про зміну клімату та Кіотського протоколу до неї, забезпечує виконання зобов'язань за цими міжнародними угодами. Розвиток економіки України з урахуванням скорочення викидів парникових газів передбачає також Паризька угода, ратифікована Законом України від 14 липня 2016 року [16].

Серед підзаконних актів цього етапу варто звернути увагу на Постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України» від 26 листопада 2014 року [17], якою було проголошено створення нового органу державної влади, що має спеціальну компетенцію в галузі енергетики. До цього моменту реалізацією державної політики у сфері ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів, енергозбереження, відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива здійснювали Державний комітет України з енергозбереження, а після його ліквідації - Міністерство палива та енергетики України. На нашу думку, така реорганізація органів влади та необхідність створення окремої структури зумовлена саме значущістю вказаного сектору економіки, його пріоритетністю як складової національної безпеки України.

Сучасний *етап модернізації (2017 рік – теперішній час)* передбачає реформування законодавчого забезпечення галузі, а також вдосконалення самого сектору виробництва електроенергії з відновлюваних джерел, в тому числі з біомаси. На виконання цих завдань 18 серпня 2017 року

Кабінетом Міністрів України було видане розпорядження, яким затверджено комплексну Енергетичну стратегію України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» [18]. Згідно з цим документом, основними заходами з реалізації стратегічних цілей у секторі відновлюваних джерел енергії виступають збільшення використання біомаси у генерації електро- та теплоенергії шляхом: стимулювання використання біомаси як палива на підприємствах, де біомаса є залишковим продуктом; інформування про можливості використання біомаси як палива в індивідуальному тепlopостачанні; сприяння створенню конкурентних ринків біомаси.

11 грудня 2019 року Європейська комісія ухвалила комюніке «Європейський зелений курс» (European Green Deal) – програму дій, в центрі якої – план переходу до кліматично нейтральної Європи до 2050 року. Цей курс є дорожньою картою заходів, які перетворять Євросоюз на ефективну, стійку та конкурентоспроможну економіку, визначать засоби перетворення Європи на перший у світі кліматично нейтральний континент до 2050 року, стимулюючи розвиток економіки, покращення здоров'я та якості життя людей, а також трансформують кліматичні та екологічні виклики на можливості у всіх сферах та політиках ЄС, гарантуючи справедливий та інклюзивний характер зеленого переходу. Ключовими напрямками Європейського зеленого курсу є чиста енергія, кліматична дія, будівництво та реновація, стійка промисловість, стійка мобільність, зменшення забруднення довкілля, біорозмаїття, стійка аграрна політика. У вказаному документі зазначається, що на тлі економічної та коронавірусної кризи саме Європейський зелений курс є об'єднуючим елементом, який підвищить стійкість вразливого світу. Він стосується не стільки кліматичної політики, скільки зеленої концепції модернізації економіки та економічного зростання для забезпечення життя людини у гармонії з планетою та її ресурсами [19].

Висновки. Підсумовуючи все вищезазначене, можна дійти висновку, що сучасне українське законодавство в галузі біоенергетики в своєму розвитку поступово переходить не лише від етапу запровадження до етапу розвитку, а й від загальних доктринальних норм до норм, які регулюють практичну сферу виробництва альтернативної енергії з біомаси. Приєднання ж України до Європейських ініціатив, а також запозичення міжнародного досвіду в зазначеній сфері має позитивним чином вплинути на енергетичний баланс та забезпечити розвиток сектору, зокрема, в ракурсі необхідності створення повноцінного конкурентного середовища на енергетичному ринку України; зміни теплової генерації відновлюваними джерелами енергії та здійснення повноцінної трансформації вугільних регіонів, що означає поступове закриття нерентабельних підприємств з паралельним створенням у цих регіонах альтернативних робочих місць.

Література

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р., з наступними змінами та доповненнями // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 30. Ст. 141.
2. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Біоенергетика>
3. Караханян К.М. Особливості правового регулювання альтернативної енергетики в країнах Америки (США, Канада, країни Латинської Америки) // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Юридичні науки». Київ, 2021. № 1(35). С. 68-75.
4. Перспективи розвитку альтернативної енергетики на Поліссі України / В. О. Дубровін, Л. Д. Романчук, С. М. Кухарець [та ін.]; відп. ред. О. В. Скидан. Київ: Центр учбової літератури. 337 с.
5. European Biofuels Technology Platform Home Page [Electronic resource]. URL: <http://www.biofuelstp.eu/>
6. URL: <https://saee.gov.ua/uk/ae/bioenergy>

7. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/04/30/673528/>
8. Харитоновна Т. Є., Григор'єва Х. А. Доктрина правового регулювання альтернативної енергетики в Україні: сучасні тенденції розвитку. KELM (Knowledge, Education, Law, Management). 2020. № 3 (31). С. 295-296.
9. Платонова Є. О. Етапи розвитку законодавства у сфері використання альтернативних джерел енергії в Україні // Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 8. С. 250-256.
10. Про енергозбереження: Закон України від 1 липня 1994 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/94-вр#Text>
11. Про альтернативні види палива: Закон України від 14 січня 2000 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1391-14#Text>
12. Про альтернативні джерела енергії: Закон України від 20 лютого 2003 р. // Верховна Рада України. 2003. № 24. Ст. 155
13. Про внесення змін до деяких законів України щодо сприяння виробництву та використанню біологічних видів палива: Закон України від 21 травня 2009 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1391-17#Text>
14. Про ринок електричної енергії: Закон України від 13 квітня 2017 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2019-19#Text>
15. Про ратифікацію Протоколу про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства: Закон України від 15 грудня 2010 року // Відомості Верховної Ради України. 2011. № 24. Ст. 170.
16. Шматько Г. І. Проблематика сталого розвитку альтернативної енергії в Україні: правові аспекти // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: "Юридичні науки". 2020. № 11.
17. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державне агентство з енергоефективності та

енергозбереження України» від 26 листопада 2014 року. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/676-2014-п#Text>

18. Комплексну Енергетичну стратегію України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність»: розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2017 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/605-2017-п#Text>
19. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2020/12/21/7117835/>

References

1. Konstytucija Ukrajiny: pryjnjata na p'jatih sesiji Verkhovnoji Rady Ukrajiny 28 chervnja 1996 r., z nastupnymy zminamy ta dopovnennjamy // Vidomosti Verkhovnoji Rady Ukrajiny (VVR). 1996. # 30. St. 141.
2. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Bioenerghetyka>
3. Karakhanjan K.M. Osoblyvosti pravovogho rehuljuvannja aljternatyvnoji energhetyky v krajinakh Ameryky (SShA, Kanada, krajiny Latyns'koji Ameryky) // Mizhnarodnyj naukovyj zhurnal «Internauka». Serija: «Jurydychni nauky». Kyjiv, 2021. # 1(35). S. 68-75.
4. Perspektyvy rozvytku aljternatyvnoji energhetyky na Polissi Ukrajiny / V. O. Dubrovin, L. D. Romanchuk, S. M. Kukharec [ta in.]; vidp. red. O. V. Skydan. Kyjiv: Centr uchbovoji literatury. 337 s.
5. European Biofuels Technology Platform Home Page [Electronic resource]. URL: <http://www.biofuelstp.eu/>
6. URL: <https://sae.gov.ua/uk/ae/bioenergy>
7. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/04/30/673528/>
8. Kharytonova T. Je., Ghryghor'jeva Kh. A. Doktryna pravovogho rehuljuvannja aljternatyvnoji energhetyky v Ukrajinі: suchasni tendenciji rozvytku. KELM (Knowledge, Education, Law, Management). 2020. # 3 (31). S. 295-296.

9. Platonova Je. O. Etapy rozvytku zakonodavstva u sferi vykorystannja aljternatyvnykh dzherel energhiji v Ukraini // Jurydychnyj naukovyj elektronnyj zhurnal. 2020. # 8. S. 250-256.
10. Pro energhozberezhennja: Zakon Ukrainy vid 1 lypnja 1994 roku. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/94-vr#Text>
11. Pro aljternatyvni vydy palyva: Zakon Ukrainy vid 14 sichnja 2000 roku. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1391-14#Text>
12. Pro aljternatyvni dzherela energhiji: Zakon Ukrainy vid 20 ljutogho 2003 r. // Verkhovna Rada Ukrainy. 2003. # 24. St. 155
13. Pro vnesennja zmin do dejakykh zakoniv Ukrainy shhodo spryjannja vyrobnyctvu ta vykorystannju biologhichnykh vydiv palyva: Zakon Ukrainy vid 21 travnja 2009 roku. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1391-17#Text>
14. Pro rynek elektrychnoji energhiji: Zakon Ukrainy vid 13 kvitnja 2017 roku. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2019-19#Text>
15. Pro ratyfikaciju Protokolu pro pryjednannja Ukrainy do Doghovoru pro zasnuvannja Energhetychnogho Spivtovarystva: Zakon Ukrainy vid 15 ghrudnja 2010 roku // Vidomosti Verkhovnoji Rady Ukrainy. 2011. # 24. St. 170.
16. Shmatjko Gh. I. Problematyka stalogho rozvytku aljternatyvnoji energhiji v Ukraini: pravovi aspekty // Mizhnarodnyj naukovyj zhurnal «Internauka». Serija: "Jurydychni nauky". 2020. # 11.
17. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennja Polozhennja pro Derzhavne aghentstvo z energhoefektyvnosti ta energhozberezhennja Ukrainy» vid 26 lystopada 2014 roku. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/676-2014-p#Text>
18. Kompleksnu Energhetychnu strategiju Ukrainy na period do 2035 roku «Bezpeka, energhoefektyvnistj, konkurentospromozhnistj»:

rozporjadzhennja Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 18 serpnja 2017 roku.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/605-2017-r#Text>

19. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2020/12/21/7117835/>